

heder for at udnytte de forskellige informationer, der her er registreret om den enkelte student. Informationerne kan bruges til at belyse et socialt-historisk aspekt af svensk historie, som for denne periode vanskeligt har kunnet belyses tidligere ved hjælp af andre kildetyper. Barbro Edlund har således udfyldt det tomrum, der har eksisteret siden Per Wilners sidste matrikeludgivelse i 1930.

Anne-Grethe Elkjær

Ejvind Slottved: Lærestole og Lærere ved Københavns Universitet 1537–1977. København, Samfundet for dansk Genealogi og Personalthistorie, 1978. 299 s.

I sit forord siger Ejvind Slottved om oprindelsen til denne fortegnelse, at den oprindelig kun var tænkt som et hjælpemiddel for forfatterne til jubilæumsværket, *Københavns Universitet 1479–1979*, men at materialet under udarbejdelsen antog et indhold og omfang, der gjorde, at det skønnedes at være af interesse for en bredere kreds. Initiativet til udgivelsen kan kun hilses velkomment. Hverken over de enkelte lærestole eller disses indehavere har der tidligere eksisteret fortegnelser; kun over rektorembedets indehavere har der tidligere været udarbejdet lister.

Fortegnelsen indeholder først en klar og overskuelig indledning på fem afsnit. Afsnittene behandler, i nævnte rækkefølge, selve lærestolsbegrebet, lærestols- og stillingskategorier ved universitetet siden genoprettelsen, det økonomiske grundlag for universitetsundervisningen, samt de enkelte fakulteters vækst. Endvidere gives der til slut en vejledning i brug af fortegnelsen. Selve fortegnelsen indeholder en kronologisk liste over de enkelte lærestoles indehavere, med angivelse af lærestolens art og oprettelsestidspunkt, kildeangivelse for hver enkelt udnævnelse, samt oplysning om afgang fra universitetet og årsagen hertil, eller om udnævnelsen eller overgangen til en ny lærestol skyldtes optionsystemet. Hvert fakultet opregnes for sig i en rækkefølge, der synes at være bestemt af den anseelse fundatsen af 1539 tillagde det, og følgelig er det »nye« matematisk-naturvidenskabelige fakultet nævnt til sidst. Derefter følger en kronologisk liste over designerede professorer, også med angivelse af kilder, og en rektorliste, der dækker perioden fra 1479. Som nævnt har der kun i sidst nævnte tilfælde eksisteret et forlæg, idet lektor Viggo Glud Konradsens i 1964 udarbejdede, og siden ajourførte, liste ligger til grund og har kunnet sammenholdes med H. P. Selmers fortegnelse over rektorer 1479–1837 og med A. H. Feilberg Jørgensens liste fra 1933. Slottved afslutter med et alfabetisk register over de nævnte lærere med henvisninger til deres lærestole og angivelse af deres private arkiver, hvor sådanne vides at eksistere.

Det væsentligste kildegrundlag for fortegnelsen er, som Slottved redegør for i vejledningen s. 63 f., for tiden 1537–1599 H. F. Rørdams *Københavns Universitets Historie 1537–1621*, bd. I–IV suppleret med trykt og utrykt kildemateriale, hovedsageligt fra universitetets arkiv. Fra 1599 til slutningen af 1600-tallet har *Acta Consistorii* været den vigtigste kilde, desuden især registre og tegnelser i Danske Kancelli. Sidstnævnte har været det væsentligste kildegrundlag for 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet, hvorefter fra 1824 Selmers *Akademiske Tidender* I–IV, og universitetets årbøger fra 1837 har været hovedgrundlaget. Desuden er lektionskatalogerne benyttet for de år, de eksisterer.

Visse fejl og trykfejl må nok siges at være uundgåelige i en første udgivelse af den foreliggende bogs art, hvorimod andre kunne og burde have været undgået. På s. 64 (i vejledningen) nævner Slottved, at de to første udgaver af *Dansk Biografisk Leksikon* samt *Blå Bog* for den nyeste tid, er gennemgået for navneformer og oplysninger om fødsels- og dødsdata til brug for udarbejdelsen af det alfabetiske register. Navnlig for tiden 1537–1732, men også i enkelte tilfælde for den senere tids vedkommende, er der imidler-

tid konstateret talrige uoverensstemmelser mellem fortegnelsen og DBL, der gælder især navneformer, men også oplysninger om fødsels- og dødsdata. Et eksempel på, hvor stor forvirring dette kan skabe, skal nævnes. Ifølge det alfabetiske register har universitetet haft en designeret professor ved navn Esaias Fleischer, født 27/2 1669 og død 5/4 1747, men i listen over designerede professorer er hans fornavn Elias. I 2. udg. af DBL findes flere mænd med navnet Esaias Fleischer, men kun en Esaias F., død i 1711, der nævnes i slægtsartiklen (bd. VII, s. 99), har været professor. Slår man derefter op i Wibergs præstehistorie bekræftes fornavnet Esaias og dødsåret 1711, desuden opgives Fleischers kones dødsdag til 5/4 1747. Også professor Hans Just Sevel har fået sin og sin kones dødsdag forvekslet. I et par tilfælde opgiver Slottved fødsels- og dødsår uden, at disse oplysninger umiddelbart er kontrollable gennem DBL, eller andre biografiske opslagsværker, medens andre kan findes i almindeligt tilgængelige opslagsværker som Wibergs præstehistorie, Ehrencron-Müller, eller F. E. Hundrup, *Lærestanden ved Metropolitanskolen*, ingen af hvilke har været taget i anvendelse, hvis man skal tro kildefortegnelsen. I et par tilfælde kan oplysningerne endda findes i DBL, men er tilsyneladende blevet overset. Et af eksemplerne herpå er Johan Frederik Wandal, der ifølge Slottved var professor så sent som i 1725, men i slægtsartiklen over familien Wandal i 2. udg. af DBL oplyses han at have forladt denne verden allerede i 1717. Dette gav anledning til at frygte mere gennemgribende fejl, idet det spørgsmål opstod, hvem var så professor i metafysik i tidsrummet 1721-25, når Joh. Fr. Wandal var død? Opslag i lektionskatalogerne, i Birket-Smith, *Københavns Universitets Matrikel 1611-1829* under præceptorer, opslag i Wiberg og Worms *Lexicon over Lærde Mænd*, pegede samstemmende på, at det sandsynligvis er en fejllæsning af lektionskatalogerne, der har resulteret i en forveksling af Johan Fr. Wandal og broderen Hans eller Johan Wandal, der hos Slottved kun optræder i designationslisten. På trods af disse temmelig hyppigt forekommende småfejl, er der ikke fundet tegn på, at fortegnelsen ikke skulle være komplet. Dog kan det i denne forbindelse undre, at Slottved ikke har fundet anledning til at videregive Matzens oplysning om oprettelsen af et professorat i poesi i 1636, der ganske vist hurtigt forsvandt igen uden tilsyneladende nogen sinde at være blevet betragtet som et egentligt professorat (H. Matzen, *Københavns Universitets Retshistorie* bd. II, s. 104 f.), når det dog bemærkes (s. 148 i fortegnelsen) at fundatsen af 1539 normerede en deltidsstilling, »lector musices«, der permanent tillagdes rektor ved Vor Frue Skole, men som efter alt at dømme ophørte med at fungere før 1600. Endelig skal det bemærkes, at ikke alle kildehenvisningerne er helt nøjagtige. På s. 149 opgives Rørdam bd. III, s. 543 således som kilde til udnævnelsen af Ivar Stub i 1590, men Rørdam siger det pågældende sted tydeligt 1589.

Det er et stort og grundigt arbejde, der ligger bag denne fortegnelse, der fremstår som en klar og lettilgængelig håndbog. Trods de mange småfejl, der – så uheldige de end kan være – alligevel optræder, og som for størstepartens vedkommende kunne have været undgået med en omhyggeligere koordination af listerne, er der tale om et værdifuldt hjælpemiddel. Fortegnelsen indeholder de oplysninger og lister, den bør indeholde, og er særdeles veldisponeret. Så meget desto ærgerligere er det, at tryk- og afskrivningsfejlene rokker unødigt meget ved læserens tillid til et ellers omhyggeligt arbejde.

Karen Margrete Nielsen

Flemming Jerk: Herregårde i Danmark I-III. Kbh., Gyldendal 1980. 378 + 265 + 387 s., ill. Kr. 585,00.

I en halvhundred sider lang indledning bringes et veritabelt defensorat for de danske herregårde med talrige, langt fra altid dårligt valgte citater fra nyere forskning, forment-